

Sygnatura akt II Cz 66/14

POSTANOWIENIE

K., dnia 28 stycznia 2014 r.

Sąd Okręgowy w Kaliszu, Wydział II Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSO. Janusz Roszewski

Sędziowie: SSO. Barbara Mokras

SSO. Wojciech Vogt – spr.

po rozpoznaniu w dniu 28 stycznia 2014 r. . w K.

na posiedzeniu niejawnym

sprawy w wniosku (...) Spółka z o.o. z siedzibą w S.

z udziałem I. W. i M. W.

o stwierdzenie nabycia spadku

na skutek zażalenia wnioskodawcy

od punktu II postanowienia Sądu Rejonowego w Ostrowie Wielkopolskim z dnia 23 września 2013 r., sygn. akt I Ns 408/13

postanawia:

oddalić zażalenie

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Rejonowy w Ostrowie Wielkopolskim kosztami postępowania obciążył wnioskodawcę uznając je za uiszczone. Wskazał, że w przedmiotowej sprawie brak było podstaw do zastosowania art. 520 § 2 lub 3 k.p.c. I. W. nie może być obciążony kosztami, gdyż nie jest on spadkobiercą i nie powinien być uczestnikiem postępowania. Spadkobierca w niniejszej sprawie jest małoletnia M. W., która działa w sprawie przez przedstawiciela ustawowego. Małoletnia nie posiada żadnego majątku. Utrzymuje ją matka, która pracuje jako sprzedawca i zarabia najniższą średnią krajową. Sąd uznał, że powyższa sytuacja uzasadnia nie obciążanie jej kosztami postępowania w oparciu o art. 102 k.p.c.

Zażalenie od tego rozstrzygnięcia złożył wnioskodawca zarzucając naruszenie art. 520 k.p.c. i zmianę orzeczenia przez zasądzenie kosztów i kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zażalenie nie zasługuje na uwzględnienie.

W postępowaniu nieprocesowym co do kosztów tego postępowania obowiązuje odmienna zasada niż w procesie. Według tej zasady, każdy uczestnik ponosi koszty związane ze swym udziałem w sprawie (art. 520 § 1 k.p.c.). W rezultacie przeto koszty połączone z poszczególnymi czynnościami ponosi ten, kto czynności tej dokonał. Każdy

uczestnik postępowania ponosi koszty połączone z jego działaniem lub z czynnościami sądu podjętymi w jego interesie. Powyższa zasada obowiązuje także wówczas, jeżeli postępowanie nieprocesowe zostaje wszczęte z urzędu (por. Władysław Siedlecki, Zdzisław Świeboda, Postępowanie nieprocesowe, Warszawa 2001, s. 64).

W art. 520 § 2 k.p.c. ustawodawca przewidział odstępstwo od zasady, że każdy uczestnik postępowania ponosi koszty związane ze swoim udziałem w sprawie. Brzmienie tego przepisu wyłącza stosowanie art. 100 k.p.c. Przesłankami zastosowania art. 520 § 2 k.p.c. są:

1. różny stopień zainteresowania wynikiem postępowania,
2. lub sprzeczność interesów.

O różnym stopniu zainteresowania uczestników wynikiem postępowania można mówić przede wszystkim w sprawach działowych, gdy wystąpią duże dysproporcje w wielkości udziałów poszczególnych uczestników w dzielonym majątku.

Natomiast o sprzeczności interesów uczestników można mówić, gdy występują w tym postępowaniu jako swego rodzaju przeciwnicy w zakresie żądania rozpoznawanego w tym postępowaniu. Taka sytuacja zajdzie w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku, gdy wnioskodawca, będący osobą obcą dla spadkodawcy, domaga się takiego stwierdzenia na podstawie testamentu, a uczestnik wnosi o stwierdzenie dziedziczenia na podstawie ustawy. W takiej sytuacji o tym, który z uczestników będzie obowiązany do zwrotu w całości kosztów postępowania będzie decydował wynik sprawy (por. Andrzej Zieliński, Joanna Budnowska, Zwrot kosztów postępowania nieprocesowego, Palestra 1995/7/61).

Sąd stwierdza nabycie spadku przez spadkobiercę na wniosek osoby zainteresowanej, a więc mającej w tym interes prawny (art. 1025 § 1 k.c.). Wszczęcie postępowania następuje przeto na wniosek każdego zainteresowanego, a nie tylko spadkobiercy. Osobami zainteresowanymi, które mają interes prawny w żądaniu stwierdzenia nabycia spadku, są m.in. osoba, która uważa się za spadkobiercę lub przez innych jest za spadkobiercę uważana, nabywca spadku lub udziału w spadku, osoba, która posiada ze spadkobiercą wspólne prawa lub obowiązki, spadkobierca tych osób, **wierzyciel spadku**, wierzyciel spadkobiercy oraz dłużnik spadku.

Jeżeli wnioskodawca – tak jak w niniejszej sprawie - nie jest spadkobiercą ale wierzycielem spadku, to jego interes – realizowanie swojej wierzytelności - jest sprzeczny z interesem spadkobierców, którzy jako dłużnicy są zobowiązani zaspokoić interes wierzyciela. Nie jest tu istotne dla ustalenia sprzeczności tych interesów, czy zgadzają się oni z treścią wniosku, czy też wnoszą o jego oddalenie. Sprzeczność interesów wynika bowiem nie z akceptacji, czy negacji wniosku **ale z roli poszczególnych osób wynikającej ze stosunku zobowiązaniowego.** Zobowiązanie polega na tym, że wierzyciel może żądać od dłużnika świadczenia, a dłużnik powinien świadczenie spełnić (art. 353 k.c.). Skoro dłużnicy nie spełnili świadczenia wierzyciel ma prawo realizować je w drodze postępowania sądowego. Do tego natomiast konieczne jest stwierdzenie nabycia spadku. W takiej sytuacji odpowiednio do postępowania nieprocesowego stosuje się przepisy art. 98 k.p.c. w zakresie, w jakim określają one koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i do celowej obrony (por. Agnieszka Góra-Błaszczkowska /w/ Komentarz do kodeksu postępowania cywilnego pod redakcją Henryka Doleckiego i Tadeusza Wiśniewskiego, Warszawa 2011, tom II, s. 70). Koszty poniesione przez wnioskodawcę, w tym koszty opłaty skarbowej od dokumentów urzędowych, opłaty od pełnomocnictwa i koszty wniosku o wskazanie następców prawnych wchodzi w skład kosztów, o których mówi art. 98 k.p.c. (por. Andrzej Daczyński, op.cit., s. 210).

Należy również pamiętać, że rozliczenie kosztów może nastąpić tylko w postępowaniu, w którym koszty te zostały poniesione i to bez względu na to, czy wniosek o ich rozliczenie został zgłoszony, czy nie w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku (por. orzeczenie SN z dnia 14 maja 1965 r., III CO 73/64, Lex 354). Poniesienie tych kosztów nie stanowi odrębnej szkody, której naprawienie mogłoby być dochodzone w oparciu o przepisy prawa materialnego. Jeżeli więc wierzyciel nie uzyskałby zwrotu kosztów w tym postępowaniu, to on musiałby ponieść koszty realizacji swojego roszczenia mimo, że są to koszty niezbędne do realizacji swych praw.

Czy występuje jednak sprzeczność interesów **należy indywidualnie badać okoliczności konkretnej sprawy**. Z materiału dowodowego niniejszej sprawy nie wynikało aby dziedziczący uczestnicy postępowania mieli jakikolwiek własny interes w stwierdzeniu nabycia spadku po spadkodawcy skoro zmarł on w 2011 roku i do tej pory nikt z nich nie wystąpił z wnioskiem o stwierdzenie nabycia spadku. Z drugiej strony skoro Sąd uwzględnił wniosek wierzyciela i stwierdził nabycie spadku, to przesłankowo uznał, że wykazał on swoje prawo do wystąpienia w roli wnioskodawcy, więc wykazał dostatecznie, że jest wierzycielem spadku. W tej sytuacji uzyskanie przez niego stwierdzenia nabycia spadku leży w jego interesie, gdyż jest to pierwszy i niezbędny krok do uzyskania od uczestników należnego jemu świadczenia. Interesem uczestników w tym postępowaniu (spadkowym) jest oddalenie wniosku i to bez względu na ich stanowisko procesowe w sprawie. Uwzględnienie bowiem wniosku o stwierdzenie nabycia spadku umożliwia wierzycielowi zaspokojenie jego roszczenia i pozostaje w sprzeczności z interesem spadkobierców. Tak okoliczności te wyglądają na tle stanu faktycznego w niniejszej sprawie.

Nie sposób jednak – i nie jest to rolą sądu orzekającego w konkretnej sprawie – zbudować ogólnej formuły, która pasowałaby do mnogości mogących wystąpić w postępowaniu nieprocesowym przypadków związanych z rozliczeniem kosztów w sprawach o stwierdzenie nabycia spadku, w których wnioskodawca jest wierzyciel, a które uzasadniają obowiązek zwrotu kosztów przez jednego uczestnika w całości. Generalnie można jedynie stwierdzić, **że włożenie obowiązku zwrotu kosztów na jednego uczestnika postępowania winno mieć miejsce wtedy, kiedy odpowiada to względom słuszności, a spełnione zostaną przesłanki przewidziane w art. 520 § 2 k.p.c.** (por. Andrzej Zieliński, Joanna Budnowska, Zwrot kosztów postępowania nieprocesowego, Palestra 1995/7/59).

Należy też pamiętać, że zastosowanie może mieć art. 102 k.p.c. Według postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 1973 r. II CZ 29/73 art. 102 znajduje odpowiednie zastosowanie również w postępowaniu nieprocesowym (art. 13 § 2 k.p.c.).

Zdaniem Sądu Okręgowego Sąd Rejonowy trafnie przyjął, że w realiach niniejszej sprawy obciążanie małoletniej K. W., nie posiadającej żadnego własnego majątku i pozostającego na utrzymaniu matki, która uzyskuje bardzo niewielkie zarobki kosztami niniejszego postępowania nie byłoby uzasadnione. Należy więc przyjąć, że niniejszy przypadek jest wypadkiem szczególnie uzasadnionym, który obliguje Sąd do nieobciążania spadkobierczyni kosztami postępowania (art. 102 k.p.c.). Jest to jednak wyjątek od przedstawionych wyżej obowiązujących reguł.

Mając na uwadze należało zgodnie z art. 386 w zw. z art. 397 § 2 i 13 § 2 k.p.c., orzec jak w sentencji.